

Aanklacht 2100

een (wan)hopende optimistische twijfel

Lieven Desmet 2026

Zuidervaartje 2A2

8310 Sint-Kruis (Brugge)

0497/64 26 90

ldesmet@telenet.be

Voorwoord van de auteur

Januari 2026

Het is winter. De temperaturen zijn te warm voor de tijd van het jaar. In Vlaanderen regent het bij momenten te veel en op veel plaatsen op in Europa deze winter te weinig. De voorraden voor de zomer worden nauwelijks aangevuld. Hopelijk brengt de lente soelaas want van de zomers moeten we het deze dagen niet meer verwachten. Die zijn al jaren veel te heet en te droog.

Je kunt niet lijdzaam toezien als je merkt dat het grondig fout loopt met de aarde. De opwarming bereikt hoogtes die sneller opschalen dan ooit tevoren. Je hebt de drang om er zelf aan te werken en dat probeer je ook. Je ziet dat dat niet voldoende is. Dat we er met z'n allen werk van moeten maken. Zowel de politiek als elk individueel. Alleen wij hebben het zo verkorven. Alleen wij kunnen het probleem tegengaan en oplossen. Het ligt in onze handen maar we houden onze handen vrij.

Vrij omdat we vrij willen zijn te leven zoals wij dat wensen. Niet zoals het ons voorgehouden wordt. Zelfs vrij als de aarde zelf ons tot de orde roept. Het is zowat hallucinant om onze weg ten dode gade te slaan. De weg die de planeet onleefbaar maakt. Het

is zelfs maar de vraag of we de opwarming van de planeet nog kunnen keren op de korte termijn. Wellicht is het daarvoor al te laat en moeten we een ontzettend lang traject lopen om de zaken op orde te brengen. Wellicht zadelen we onze kinderen en kleinkinderen op met problemen die we bewust op hun beloop laten gaan.

Dit boek werkt een voorbeeld uit van de queeste waar we hen die na ons komen voor plaatsen. We kozen 2100 als een willekeurig jaar in de (nabije) toekomst. Het is een voorstelling op basis van gegevens die vandaag voorhanden zijn. Het resultaat is een volksverhuizing waardoor landen leeg lopen en andere te vol. Daar moeten problemen van komen. En ze zijn er ook. Tot en met het in vraag stellen van het leven zelf. Vandaag al zijn er koppels die bewust kinderloos blijven omdat ze hun kroost de toekomstige rampen willen besparen. Het zijn nochtans die kinderen die de wereld nodig heeft om verandering te bewerkstelligen. Wij zullen het niet meer kunnen. Maar we kunnen er wel mee starten. Individueel én collectief. Hoe vroeger hoe beter. Misschien vandaag als het enigszins mogelijk is.

Inleiding

Januari 2100

Tobbend loop ik door de keuken. Ik ben me weer eens inwendig kwaad aan het maken over wat me overkomt. Ik kan het niet helpen. Het komt in vlagen in me op en ik kan de woede nauwelijks beheersen. Ik moet hier iets mee doen of ik word gek. Niemand kan zo nog rustig slapen. De nachten zijn al maanden veel te kort en ik raak uitgeput.

Dat komt ook door de hitte. De zon blakert ons het wit uit de ogen. Er komt geen mens meer buiten en van rustig leven kan geen sprake zijn. De warmte is allesoverheersend. Geen levend wezen laat zich buiten zien. Ieder zoekt de verkoeling waar die te vinden is en buiten is dat nergens. Het is de reden waardoor we in deze helse toestand beland zijn die me hoe langer hoe kwader maakt. Het gaat dan ook van kwaad naar erger en er lijkt nog geen einde aan te komen.

Ik heb besloten om het van me af te schrijven. De komende jaren ga ik af en toe achter de schrijftafel zitten om mijn verhaal te doen. Het resultaat leest u in dit boek. Het is het relaas van een wanhopige moeder die de hoop voor een betere toekomst voor haar

kinderen niet los wil laten. Het kan toch niet dat de levende wereld zoals we hem kennen zal verdwijnen. Dat is toch niet denkbaar.

Onderweg stel ik me tientallen vragen waar ik geen antwoord op weet, krijg of vind. Ik vraag me af of ik ooit rust vind. Of er in mijn leven een moment komt waarop ik rustig mijn gedachten los kan laten omdat het leven goed is. Omdat er een soort van kalmte is die me omarmt en me naar een andere toekomst leidt dan die waarop ik vandaag uitkijk.

Misschien komt die dag wel. Maar ik heb er geen goed oog in. Het lijkt erop dat de mensheid zich resoluut naar een eindtijd begeeft. En daar heb ik alvast echt geen zin in.

Ramp

Augustus 2095

Daar ligt hij dan. Alsof hij elk moment kan ontwaken. Ik ontwaak stilaan uit het sprookje dat het tij nog zal keren. Het kan toch niet dat hij er nooit meer zal zijn.

Het begon even na de middag. We hadden net gegeten en Hugo, mijn man, wou even op bed liggen om wat te rusten. Het was bloedheet en de airco kon de lucht met moeite koel genoeg krijgen om de temperatuur leefbaar te maken. Toen hij terug wakker werd was hij zeer verward. Dat bleef aanhouden zodat ik hem in de wagen zette en in volle snelheid naar het ziekenhuis reed. Hugo bleef raaskallen en ik werd hoe langer hoe angstiger. Wat was er aan de hand?

In het ziekenhuis begon men onmiddellijk met hem te koelen. Ze hadden al meerdere mensen binnen gekregen die dag en de koeling had telkens geholpen. Maar bij Hugo

was dat niet het geval. Zijn hersenen waren te heet geworden en de warmte werd onvoldoende afgevoerd. Hij belandde in een diepe coma. De vele kabels en buisjes aan zijn ziekbed zorgden voor chaos in mijn hoofd. En ik ben al zo'n piekeraar.

Wat zou er van ons gezin worden zonder hem? Het was een pijnlijke gedachte die stilaan vorm kreeg. Waarom kwam hij er niet door en zoveel anderen wel? Hoe zou ons leven er zonder hem uit zien? Ik probeerde de doodsangst te verdrijven maar slaagde daar slecht in. Dokters kwamen me melden dat het er niet goed uit zag. En even later dat ik beter mijn dochters kon laten komen om afscheid te nemen van hun papa. Het voelde zo irreëel intens.

Ik kon geen woord meer uitbrengen. De tranen vloeiden rijkelijk. Het begin van een rouwperiode die nooit meer zou eindigen. De man van mijn leven was er niet meer. Nooit meer. Het verdict was onontkoombaar. Ik nam me voor sterk te zijn voor onze dochters. Zo sterk als mogelijk. Het moest wel. Hun leven moest nog beginnen.

Hugo was één van de hittedoden die zomer. Er waren er zo veel dat het nummers leken in een statistisch spel. Hittedoden, mijn god. En dat hadden we enkel aan onszelf te danken.

Ooit was het beter

Spanje, juli 2100

Er zijn geen hemelsluizen meer. Het water klatert als een waterval naar beneden. De vochtigheid dringt door kieren mijn huis binnen. Even meen ik zijn gezicht te herkennen in de waterslierten op één van de ramen. Hij is het niet. Gestorven in de zomerhitte van 2095 in wat de fleur van zijn leven had moeten zijn. De dochters waren vijf en zeven jaar oud. Hij haalde net geen dertig jaar op de planeet. De hitte was er uiteindelijk te veel aan. Hij stierf op een dag die met meer dan vijftig graden één van de warmste ooit was in ons zuiderse land.

De regen houdt aan. Tonnen water vallen over ons huis. De grond kan het water al lang niet meer slikken. Het zoekt zijn weg in de diepte van de vallei waar het in grote tijdelijke meren wordt opgevangen. De meren kennen het verschil niet tussen velden en bewoning. De schade wordt stilaan rampzalig. Daar zijn we per ongeluk aan gewend geraakt. Eigenlijk niet per ongeluk. We hebben het noodlot zelf over de mensheid afgeroepen. Stap voor stap toont de natuur haar kracht en onze kleinheid. We halen zelfs het niveau van een sparringpartner niet. Het is allemaal vergeefse moeite. En toch zijn we vandaag eigenlijk meer

blij dan verdrietig. Het verdriet van de rampzalige schade weegt niet op tegen de blijheid om het levensreddende water. Eindelijk water. Na maanden van droogte en hitte.

Mijn dochters hebben zich op hun kamers genesteld. Het huis is solide gebouwd en laat weinig water binnen. De kleine plasjes bij de ramen zijn stille getuigen van de vele drama's die zich elders afspelen. Gelukkig bouwden we ons huis op een hoogte. Dat was vooral om te kunnen genieten van het uitzicht. De jonge jongedames hebben daar nog niet veel van kunnen ervaren. De omgeving is er immers niet mooier op geworden. De vele bos- en grasbranden laten een desolaat landschap achter waar leven ver te zoeken is. Eigenlijk leven we op een natuurkerkhof of een natuurlijk kerkhof. De eenmalige regen van vandaag zal daar niet veel aan veranderen. De zwarte blakering kan er weliswaar door afnemen, veel leven valt er niet te verwachten. Zelfs de kleinste ontkieming van achteloos achtergebleven zaden zal teniet gedaan worden door de zon die vanaf morgen weer in al haar felheid zal verschijnen.

De statistieken kunnen aangevuld worden. Zoveel ondergelopen huizen, zoveel verwoeste woningen, zoveel hectare onbruikbare schaarse landbouwgrond, zoveel verdrinkingen door de onderschatting van de mens van de kracht van de natuur. Klimaatdoden. Ze zijn ontelbaar geworden. Waar ze begin deze eeuw nog uitzonderlijk konden zijn, zijn ze nu een normaliteit. De hittedodentol beneemt de mens de adem.

Mijn man herleidt tot een statistisch gegeven. Alleen voelt dat niet zo. Het gemis is nooit erger geweest dan vandaag. Het heden wordt ondraaglijk, het directe verleden een puinhoop waar alleen wanhoop levensvatbaar is. Verdriet slijt niet. Ook niet als het zovelen onrechtvaardig overkomt. Vooral niet omdat vele van die sterfgevallen met een ander verleden vermeden hadden kunnen worden. Ik moet me richten op de toekomst. Een toekomst

die we onze kinderen beloofd hebben. Als dat niet meer mogelijk is, waren ze er eigenlijk beter niet geweest. Mijn kinderen kunnen niet de troost zijn voor het verlies van mijn man. Zij hebben het recht op een volwaardig leven. Zij hebben recht op de liefde die opgroeiende kinderen nodig hebben om uit te groeien tot sterke volwassenen.

De regen blijft met bakken uit de hemel vallen. Ik vraag me af waar het vandaan blijft komen. Het lijkt wel de zondvloed en mijn ark is helemaal niet klaar. Hij bestaat niet. Je kunt immers geen staat maken op toekomstig weer. Zeker in deze tijden niet. Je kunt wel rekening houden met een toekomst die op het heden is gebouwd.

De grote waterreservoirs die de overheid heeft aangelegd zullen wellicht mooi vol lopen. Water is vandaag zijn gewicht in goud waard. Het is levensreddend omwille van haar beperktheid. Er wordt veel water aangevoerd vanuit het noorden. In het zuiden is het een zeer schaars goed. Alle landen in de wereld zijn op zoek naar wateraanvoer. Het is als de moderne olie uit een vorige tijd. De olietijd lijkt nu wel een nare nachtmerrie geweest te zijn. Alleen bepaalt die tijd in grote mate de ellende waarin de wereld vandaag verzeild is geraakt. Een aangekondigde maar te vermijden ellende is het. Eentje waar vorige generaties in grote mate schuld aan hebben. Alleen klinken beschuldigingen hol als er geen recht meer uitgeoefend kan worden. Het brengt ons geen stap verder.

De meiden zijn samen aan het spelen als ik hun gegiechel mag geloven. Zij staan nog onvoorwaardelijk in het leven. Het leven heeft alleen maar uitdagingen. Laat de zon en de felle regen maar komen. Voor hen zijn het gegevenheden die niet snel zullen veranderen. Het is hun leven zoals ze het altijd gekend hebben. Ik vraag me alleen af hoe lang een goed leven überhaupt mogelijk is onder de klimatologische omstandigheden op deze plek. Moeten we niet weg van deze verbrande plek naar een leefplek waar goed leven nog mogelijk is. Waar

we niet bang hoeven te zijn van waterschaarste. Waar de hittedagen nog beperkt en leefbaar zijn. Waar mensen ook nog op het platteland kunnen wonen en waar landbouwers en tuiniers nog op een aangename manier hun werk kunnen doen. Waar kinderen nog een zekere toekomst hebben om zelf kinderen op te voeden. Die plekken zijn er nog. Ze worden elk jaar schaarser.

Er is werkelijk een odyssee bezig naar leefbare plaatsen. Binnen Europa doen zich nooit geziene volksverhuizingen voor. Ze gaan richting noord naar landen die nu overspoeld worden door vluchtelingen. Klimaatvluchtelingen worden ze genoemd. Als het zo doorgaat, worden ook die plekken onleefbaar door overbevolking door de tsunami aan vluchtelingen uit het zuiden van Europa. Europa heeft zo zijn eigen, intern vluchtelingenprobleem ontwikkeld. Het stond in de sterren geschreven dat de mens erin zou slagen het leven op zijn planeet moeilijk te maken, zelfs onmogelijk op vele plaatsen. Ik vraag me af hoe het zover is kunnen komen.

In de jaren tachtig van de twintigste eeuw maakten wetenschappers de mensheid al attent op het feit dat het klimaat aan het opwarmen was. Ze gaven aan dat dat te wijten was aan menselijke interventies in de natuur vooral door het gebruik van fossiele brandstoffen en intensieve veeteelt. Men raadde toen aan die oorzaken aan te pakken zodat de temperatuur van de aarde niet te fel zou stijgen. Dat zou immers catastrofale gevolgen hebben voor de planeet en dus ook voor de mensheid. Het rapport werd op scepticisme onthaald en er werd weinig mee aangevangen. Het was pas in de eenentwintigste eeuw dat de gevolgen stilaan duidelijk werden. Zwaardere stormen, fellere regens, langere droge periodes en een stijging van de zeespiegel door de opwarming maar ook door het smelten van grote ijsmassa's op aarde.

De gevolgen voor de wereldbevolking werden stilaan zichtbaar. We kregen een hausse in het aantal hittedoden en verdrinkingen. Grote laaggelegen gebieden bleven maandenlang onder water staan. De landbouw kreeg het zwaar te verduren en eilandbewoners van laaggelegen eilanden verloren stilaan hun woongebied. Het werd uiteindelijk tijd voor actie. Maar wie had gedacht dat die navenant zou zijn, kwam bedrogen uit. De kiezer mocht niet gebruuskeerd worden. Je kan je stemmen niet zomaar te grabbel gooien voor zoiets als ‘het klimaatprobleem’. Zolang het leefbaar bleef, waren wat hand- en spandiensten tegen de klimaatopwarming wel voldoende. De grote vervuilers talmden of deden de opwarming af als een hoax om hun kapitaalkrachtige vrienden, de oliebaronnen, niet voor het hoofd te stoten. Die zetten grote lobbymachines in gang om hun financiële belangen, met succes overigens, te verdedigen. Het grootkapitaal en politiek opportunisme haalden het van klimaatrealisme. De gevolgen laten zich raden.

Maar niet enkel de politici zijn zwaar uit de bocht gegaan met hun kortetermijndenken. Ook de individuele burger draagt verantwoordelijkheid. Daar waar het mogelijk was, had die kunnen en moeten ingrijpen in de eigen privésituatie om de toekomst van volgende generaties veilig te stellen. Hoeveel hebben nagelaten te doen wat ze konden doen? Hoeveel? Ik kan me erover opwinden dat veel te weinig mensen het heft in eigen handen namen. Hoe lang heeft het geduurd voordat warmtepompen hun weg massaal naar de huiskamer vonden? Hoe lang voordat iedereen die het kon zonnepanelen plaatste om zelf energie op te wekken? Hoe lang voor de brandstofmotor gebannen werd van de weg? Hoe lang voordat batterijen voor energieopslag bon ton werden? Hoe lang voordat mensen hun reisbacterie kwijtraakten en vliegen aan de kant zetten? Waar was de vrije, kritische burger toen het hoogdringend was? Hoe lang duurde het voordat fossiele brandstof voor eeuwig in de ban werd geslagen? De mogelijkheden waren er al in het begin van de eenentwintigste eeuw.

Maar mensen bleven talmen. Ze konden hun geld toch beter besteden aan iets waar ze nu wat aan hadden. De toekomst was de toekomst, maar wie maalde daarom? Je leeft in het nu. De staat van je momentaan welbevinden is de hoogste prioriteit. Het heden kent al problemen genoeg dat je niet vooruit hoeft te denken. Elke tijd kent immers zijn problemen. De volgende generaties moeten de problemen van hun tijd dan maar oplossen.

Kort door de bocht, zou ik denken. Eigenlijk uit de bocht, want wat nu gebeurt heeft altijd een effect op de toekomst en onze generaties zijn ervan overtuigd dat ze de toekomst niet in het gedrang mogen brengen. Er komen er hopelijk nog veel na ons. De toekomst is echter zwaar beladen door een ondoordacht verleden waar de bomen tot in de aardse hemel zouden groeien. Waar er geen grenzen waren aan de welvaart van een kleine minderheid van de wereldbevolking en waar het welzijn van kinderen en kleinkinderen niet in rekening werd gebracht. Het zou hun tijd wel meegaan. Alleen was het pertinent zeker dat iemand ooit de prijs zou betalen. Dat de hele mensheid op een bepaald moment zou boeten voor de inhaligheid van voorouders die ze meestal nooit gekend hadden. Brood en spelen hadden het gehaald op rationeel en emotioneel denken. Ze waren in de ban van de ‘altijd-meer’-doctrine. Of dat meer ook beter betekende werd nooit echt duidelijk.

Toen het voor iedereen duidelijk werd dat directe actie nodig was, waren al ettelijke decennia verloren gegaan. Er werden maatregelen genomen in Europa, de Verenigde Staten van Amerika en ook in China en die werden ook telkens afgezwakt of gecancelled als ze te lastig waren voor een groep steenrijke kapitaalkrachtige inwoners. Er werd geïnvesteerd in hernieuwbare energie, gezocht hoe we het met minder energie konden doen, het gebruik van elektriciteit werd aangemoedigd. Elektrische wagens, bromfietsen en fietsen deden hun intrede. Het zou echter nog jaren duren voor alle alarmen afgingen. Het aantal sterfgevallen

als gevolg van de opwarming ging pijlsnel de hoogte in, vooral in landen die weinig met die opwarming te maken hadden. De armere werelddelen kregen het proportioneel veel te hard te verduren, terwijl de rijkere delen zich voorbereidden op catastrofale klimaatwijzigingen. Men legde waterreservoirs aan, verhoogde de zeedijken, zette in op hernieuwbare energie en informeerde de bevolking om zuinig te zijn met energie en water. Toch zou het nog jaren duren voor echt harde maatregelen werden genomen om de vervuilende industrie echt aan banden te leggen. De economie kreeg altijd al voorrang op levensreddend beleid. Dat de twee perfect samen kunnen gaan vereist natuurlijk wat meer denkwerk.

De droogteperiodes werden langer. De temperatuur bleef stijgen. Het werd duidelijk dat ecologisch herstel een illusie aan het worden was. Het werd redden wat er te redden viel. En dat was in sommige streken bedroevend weinig. De natuur droogde uit, spijs de af en toe intense regenbuien. Water werd op veel plaatsen een schaars goed. Mensen trokken naar de stad omdat daar de ondersteuning voor de bevolking beter werd uitgebouwd. Een fenomeen dat nog steeds bezig is. Daarnaast zag je vele zuidelijke Europeanen emigreren naar noordelijker gelegen landen. Die kregen er honderden, duizenden, honderdduizenden mensen bij. De migratiestromen lijken ook vandaag niet op te drogen. Integendeel, iedereen zoekt een leefbare plek om zijn leven te spenderen. Alleen zijn de noordelijke landen hier niet op voorbereid.

Veel van die landen hebben er al een migratiegeschiedenis opzitten vanuit landen in oorlog of met dictatoriale neigingen. Politiek is daar veel munt uitgeslagen met veel nepnieuws en toekomstvoorspellingen die nergens hard gemaakt konden worden. De politieke klasse moest er wel rekening mee houden omdat angst een zeer basale menselijke emotie is. Velen gingen mee in een verhaal van omvolking. Vooral dan van katholiek christelijk naar

islamitisch. De Islam met haar intense bemoeienis met het dagelijkse leven was de kop van jut. Mensen uit Islamitische landen werden met de rug aangekeken. Nu die migratie in goede banen was geleid (lees: onderdrukt) was er de klimaatmigratie en aangezien er binnen Europa geen grenzen meer bestonden door het verdrag van Schengen, was die migratie veel massaler dan de vorige. Lokale mensen herkenden hun omgeving niet meer. Ze werden vreemden in een Spaanse, Italiaanse, Portugese, Griekse, zelfs Zuid-Franse enclave. Over omvolking wordt nu niet gesproken en toch is de invloed op de plaatselijke bevolking ongemeen ingrijpend. De taal is het eerste slachtoffer. Communicatie is ontzettend moeilijk. Zonder deftige communicatie is samenleven onmogelijk. Daardoor plooiën migranten zich terug op hun taalgenoten. Ze bouwen enclaves in een ander land en proberen zich zo staande te houden, hun cultuur te behouden en een eigen leven op te bouwen. Migrant worden en zijn is een keuze, maar eerder een pragmatische dan één van het hart. Niemand wil zomaar zijn roots verlaten. De herinneringen achter laten, de familie en vrienden vaarwel zeggen. Want je komt bijna nooit meer terug. De reden waarom je vertrekt verdwijnt niet zomaar, verdwijnt niet, verdwijnt nooit meer. Of toch. Zou er nog hoop mogen zijn?

De klimaatverandering heeft vele levens letterlijk verwoest, en andere zo ingrijpend gewijzigd dat ik me afvraag of ze nog wel menselijk genoemd kunnen worden. Politici rollen nu over de straat om de eersten te zijn die het leed van de mensen ‘begrijpen’. Die weten wat mensen doormaken omdat ook politici hun politieke noodzakelijkheid meer dan bedreigd zien. Hoe minder mensen er ergens wonen, hoe minder politici er nodig zullen zijn. De politieke klasse kan op de duur niet meer onderhouden worden door de samenleving. Ze wordt afgeslankt, gecentraliseerd en eigenlijk gedecimeerd. Daar hebben die heren en dames wellicht niet aan gedacht toen ze moeilijke maatregelen niet durfden nemen uit schrik